

За българското произхождение на надписа нѣма, и неможе да има съмнение.

Решението на единъ въпросъ не може да се смѣта за окончателно, до като има противоположни мнения, каквито има и за Мадарския конникъ.

Върху едно обстоятелство трѣбва да се обърне сериозно внимание. Презъ самиятъ релефъ и на дѣсно отъ него има две пукнатини, вървящи отъ горе на долу и презъ надписитѣ. Важно е, да се установи, дали тия пукнатини сж сжществували при издѣлбаване на релефа или не. Сигурно е, че надписътъ е писанъ тогава, когато пукнатинитѣ вече сжществували.

Въ селищата подъ Каспичанъ — Кюлевченското плато се намиратъ плочки и съ други изображения: Дионисъ съ пантеръ до краката му, ¹⁾ лежащъ Херкулесъ върху лъвска кожа и съ други религиозни представи около него; ²⁾ други плочки съ разни изображения отъ с. Могила, се съхраняватъ въ Шуменския музей.

Недалечъ отъ Кюлевченското плато, до бившето черкезско село Кемекчи-Дере (Костена рѣка), се намиратъ развалини на старо светилище. Важността и старостта на светилището личатъ отъ намѣренитѣ въ него множество старини въ турско време, отъ които сж запазени две: мраморна плоча съ релефъ жертвоприношение и надписъ произлизащъ най-късно отъ I вѣкъ сл. Хр. ³⁾; фрагментъ на плоча съ надписъ, произлизащъ отъ около 100 години пр. Хр., въ който въ отчупенитѣ редове, се говорило, вѣроятно за война водена въ Скития и който представлява постановление на гражданитѣ отъ гр. Callatis (Мангалия). ⁴⁾

Могилитѣ въ тия мѣста сж рѣдки; единствена голѣма могилна група се намира доста далечъ до село Теке-Козлуджа. ⁵⁾ Върху най-високото мѣсто на платото има две могили, отъ които по-голѣмата е известна на близкото население подъ името „Съртъ-юкъ“ а въ Делиормана подъ името „Атъ-Аланъ“. ⁶⁾

Отъ всичко гореизложено е ясно, че Каспичанъ — Кюлевченското плато и особено Мадарското селище е билъ много важенъ тракийски центъръ. К. Иречекъ пише за Мадара ⁷⁾: „Намираме се въ земята на гетитѣ, които въ III в. пр. Хр. захванали да се преселватъ задъ Дунавъ

¹⁾ Известия на Археол. д-ство, София III, стр. 103, фиг. 82.

²⁾ Jahrbuch d. k. deutschen arch. Instituts. Anzeiger 1911 г. стр. 367 фиг. 1. Известия на археол. д-ство, София II, 85—97. Б. Филовъ.

³⁾ Antike Denkmäler № 133. фиг. 34, 35; Сборникъ на Мин. на Нар. Просвѣта XVIII, стр. 768 фиг. 49.

⁴⁾ Archäol.-epigraph Mittheilungen, Wien X, 197—200; Паметници Одессосъ — Варна № 89; Ant. Deukmäler № 94.

⁵⁾ Абоба-Плиски, стр. 333, Табл. LXVIII.

⁶⁾ „Ловна Просвѣта“, кн. 3 стр. 1. (Варна).

⁷⁾ К. Jrecek. „Cesty po Bulharsku стр. 639.